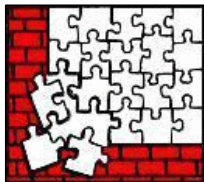

INOG NIEUWS december 2006

Geachte donateurs,

Na een behoorlijk lange nazomer is de afgelopen dagen de herfst echt begonnen. Wanneer het Inognieuws bij u op de mat valt is het zelfs alweer december. Voor mij een tijd die uitnodigt om op de bank te kruipen met een boek en een kaarsje aan te steken.

In juli en augustus waren er geen inloopdagen. Wel zijn er namens de Stichting een aantal herdenkingen bezocht. Jacques en Vera hebben een krans gelegd tijdens de herdenking bij het Indië monument in Amstelveen. Jacques heeft onze Stichting vertegenwoordigd bij de herdenkingsbijeenkomst in het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag gegaan. Jacques en Coby zijn op 15 augustus naar de herdenking bij het Indisch monument in Den Haag gegaan en

hebben daar namens de Stichting een bloemstuk gelegd. Jacques heeft weer voor al het prachtige bloemwerk gezorgd. De zonnebloemen kwamen even heel duidelijk in beeld tijdens de tv uitzending van de herdenking op 15 augustus.

Na de zomervakantie hebben we de tweede zaterdag in september een drukbezette partnerdag gehad. Louke was deze dag de dagvoorzitter en had als thema "Gisteren, vandaag en morgen" gekozen. De maaltijd op de partnerdag is door Francis georganiseerd. In oktober was het een rustige inloopdag met als thema "De schijn ophouden" Coby is deze dag de dagvoorzitter geweest. In november was Jacques de dagvoorzitter en hebben we het gehad over machteloosheid.

Namens het bestuur wil ik iedereen goede dagen en een heel goed 2007 toewensen
Aleid, secretaris

Beste donateurs,

Het nieuwe jaar staat alweer voor de deur en dus wil ik u vragen om de donatie voor 2007 over te maken op girorekening 4293385 ten name van Stichting Belangenbehartiging INOG, gaarne met vermelding: donatie 2007 naam en woonplaats. De donatie bedraagt minimaal 23 euro.

Bij voorbaat hartelijk dank,
Coby wegman, penningmeester

Feest van het dieptepunt

In de bloederige warmte van de kotten,
wie durft nog te lezen?
En wie durft
in het splinterveld van de ondergaande zon,
tijdens de vloed van de hemel en
de eb van de aarde nog
op reis te gaan, waarheen dan ook?

Wie durft
met de ogen dicht stil te houden
op het dieptepunt, daar
waar het nog steeds
een laatste wuiven voordoet,
een dak,
een beeldschoon gelaat of desnoods
een hand, een hoofdknik, handgebaar?

Wie durft zich met een
gerust hart weg te laten zinken in
de droom die over het bittere leed der
kinderjaren
heen spoelt en de zee als een handkom naar je
gezicht tilt?

*In Leiden staat dit gedicht op een gevel in de
Lijsterstraat hoek Rijnsburgerweg. Een gedicht van
de schrijver Janos Pilinszky (1921-1981). De
vertaling in het Nederlands van Erika Dedinsky
staat op de gevel er tegenover.
Ingestuurd door Aleid.*

Verwachtingen

Het leven is absoluut niet verplicht
ons te geven
wat we ervan verwachten.
Verwachtingen zijn moordend.
Ze scheppen onze eigen teleurstellingen.

Vaak zijn we ons, vanwege onze
verwachtingen,
volkomen onbewust
van wat er in een bepaalde situatie aan de
hand is.
Aangezien we zo vastzitten aan datgene
wat we vinden dat er moet gebeuren
of wat we graag willen dat er gebeurt,
merken we niet
wat er écht aan de hand is.

Verwachtingen houden ook onze illusies in
stand.
We hebben een aantal verwachtingen van
iemand
projecteren die op de ander
en beginnen vervolgens op die verwachtingen
te
reageren alsof ze reëel waren.
Verwachtingen en de illusie alles onder
controle te kunnen krijgen
zijn nauw met elkaar verbonden.
Als we aan onze verwachtingen vastzitten
missen we doorgaans wat er echt gebeurt:
HET LEVEN

Margaret Mitchell; Van de site:
www.veranderjewereld.nl; Ingezonden door Aleid.

Thuiskomst

Een gevangen stem
Komt na oorlogsjaren
In een droge keel

Een mond omsloten
Door scheurende lippen
Gaaf moeizaam open

Een woord uit
Zo'n diepte bevestigt
Eindelijk zijn thuiskomst

Geschreven door Cynthia (Thijs) Coenraad

REACTIE Zomernummer

In het zomernummer van het Inognieuws staat een stukje met aansluitend twee reacties waar ik op wil reageren.

Cor schrijft: "Naarmate de tweede wereldoorlog steeds meer geschiedenis wordt en er al vele nieuwe oorlogen zijn geweest en nog elke dag plaatsvinden, wordt het ook moeilijker om te begrijpen dat er nu, anno 2006, ruim 60 jaar na de tweede wereldoorlog, mensen zijn die het verdriet uit hun jeugd - over de oorlog van hun ouders - geen plek kunnen geven. Dat de oorlogsherinneringen van de ouders een enorme impact hebben gehad tijdens de opvoeding van de naoorlogse generatie is een ding dat zeker is, maar op een gegeven moment ben je aan jezelf verplicht om te kiezen voor je eigen leven en welzijn."

Herkennen - Ontmoeten - Verwerken

Door het verschil in opvoedmethodes, tussen die van mij en mijn omgeving, en gesprekken met andere mensen over hoe het in hun jeugd gegaan was, zijn mijn ogen pas open gegaan ergens rond mijn 50^e. Door die gesprekken kwam ik er pas achter hoe bang ik ben voor reacties van andere mensen, hoe gezagsgetrouw ik ben, hoe hoog ik mijn lat leg voor mij en voor mijn kinderen. En pas toen werd ik er mee geconfronteerd dat het niet zo normaal was zoals ik opgegroeid ben. Ik had geen verdriet over mijn jeugd, ik dacht dat het normaal was zoals ik opgegroeid ben. En ik heb heel hard mijn best gedaan mijn kinderen ook zo op te voeden, want ik dacht dat dit goed was. Voor mij kwam het moment dat ik mij echt bewust werd van het feit dat ik problemen had, op het moment dat de kinderen op de leeftijd kwamen waarop mijn vader in het kamp had gezeten, op de leeftijd waarop mijn moeder allerlei activiteiten in de oorlog had ontplooid. Ik ben nooit echt puber geweest. Ik wist niet beter en heb mij altijd aan de regels thuis gehouden, ik heb mij nooit echt durven afzetten tegen. Ik haalde het niet in mijn hoofd, om de dingen te denken die mijn kinderen nu durfden te zeggen. Zonder dat mijn vader echt kwaad werd of

geweld gebruikte, hij keek alleen maar of hij zweeg.

Ik herken veel in een van de toespraken die tijdens de herdenking op 15 augustus werd gehouden door ds. Pieter Lootsma : "*Samen met mijn grootouders, ooms en tantes en een aantal oude vrienden en bekenden waren zij tegen wil en dank in Nederland terecht gekomen. Uit het wantrouwen dat mijn ouders ten aanzien van hun nieuwe omgeving hadden, begreep ik dat zij hier niet thuis waren. Zij leefden met een stille, onbegrepen pijn. Indië was in mijn beleving van toen niet eens zozeer een plaats op de kaart, maar veeleer een toestand die ik van foto's kende: veel zware bommen, lange, witte jurken, vrolijke kinderen aan het zwembad, grote auto's en huizen waar steevast pilaren voor staan. Het was moeilijk voor te stellen dat het mijn ouders en grootouders waren die op de foto's stonden. Zij leken, zoals ik hen kende, volstrekt niet meer op wie zij ooit moeten zijn geweest. Niet alleen waren zij intussen veel ouder geworden, maar, en dat was wat mij vooral zo trof, hun blik was veranderd. Zij hadden in de tussentijd hun onbevangenheid verloren. Naar het hoe en wat daarvan kon ik alleen maar raden. Ik durfde daar niet naar te vragen. Af en toe werd er over "het kamp" gesproken. Mijn vader had in het kamp gezeten. Ik wist dat het erg was, als je in het kamp gezeten had. Al heel vroeg begreep ik dat alles wat ik voelde of dacht daarom betrekkelijk was. Ik had niet meegemaakt wat mijn vader had meegemaakt. Ik moest dus mijn mond houden. Ik moest mij niet aanstellen. Ik had geen recht van spreken, net zomin trouwens als iedereen die niet in het kamp gezeten had. U kunt zich intussen misschien voorstellen dat ik hier met de nodige aarzeling sta. Ook nu ben ik mij er zeer van bewust dat ikzelf de oorlog niet heb meegemaakt. Dat maakt bescheiden. Toen ik uitgenodigd werd om hier te komen spreken leek mij dat een goede gelegenheid om eens voor het voetlicht te brengen hoe ik het leven met een vader die in het kamp heeft gezeten, heb beleefd en begrepen. Ik hoef u niet te vertellen dat een oorlog niet is afgelopen als de vijand heeft gecapituleerd. Niet alleen wie de oorlog meemaakten maar dikwijls ook hun kinderen en*

kleinkinderen gaan nog altijd gebukt onder wat er toen gebeurd is.

Het is een kwetsbare vraag, die naar het hoe en wat van tweede en zelfs derde generatie oorlogsslachtoffers. Die kwetsbaarheid zit 'm daar in dat de wonden van de eerste generatie andere zijn dan die van de erop volgende. De littekens die de verschillende generaties met zich meedragen vertellen verschillende verhalen. Ik noemde al dat mijn generatie over het algemeen opgevoed is met de gedachte dat wij juist géén slachtoffers zijn. Wij hebben vaak het gevoel gekregen dat ónze ONMACHT en pijn werden gebagatelliseerd. Omdat wij van ná de oorlog zijn zouden wij geen aanspraak kunnen maken op medelijden of medeleven..... Paradoxaal genoeg is de problematiek van tweede en derde generatie oorlogsslachtoffers veelal ontstaan uit welgemeende pogingen kinderen niet met hun oorlog te belasten, of hen op de bedreigingen van een eventuele volgende oorlog voor te bereiden."

Het is misschien wel zoals Hansje schrijft:
"Als ik naar mezelf kijk dan weet ik nog goed dat toen ik begon met mijn verwerkingsproces ik me nog heel onzeker voelde over mijn hele Inogproblematiek. Mocht dat wel, was het niet gewoon een smoesje, deugde ik gewoon toch niet en was deze "verklaring" van mijn problemen wel reëel. Die onzekerheid maakte dat ik me erg snel aangevallen voelde als ook maar iemand dreigde afbreuk te doen aan mijn "status" van Indische naoorlogsegeneratie. Alsof diegene dan ook afbreuk deed aan de problemen die ik ervaarde, aan mijn pijn en verdriet. Toen ik eenmaal door had dat het dát was wat mij triggerde, begreep ik ook dat het het belangrijkste voor mij was om zélf te accepteren en aanvaarden dat ik problemen had en ja, dat die ook te maken hadden met het oorlogsverleden van mijn moeder."

De verschillen met andere mensen die op de een of andere manier een trauma in hun jeugd hebben opgelopen doordat ze een basisveiligheid ontbeerden zullen niet groot zijn, maar herkenning van de achtergrond en een gemeenschappelijke factor, in mijn geval

het Indische deel, helpt de dingen een plek te kunnen geven.

En om verder te kunnen gaan zal ik toch eerst de dingen moeten kunnen benoemen. Het is niet alleen het oorlogsverleden, maar juist ook het stukje Indisch (in mij /in mijn opvoeding) wat voor mij een plekje krijgen moet om verder te kunnen gaan.

Voor mij was de INOG een veilige haven die ik hard nodig had. Het was 5 jaar geleden een openbaring voor mij dat er een groep mensen bestond, waar ik bij terecht kon met mijn verhaal. Mensen die mij begrijpen, die mij dingen vertellen, die me helpen puzzelstukjes op te lossen. Eens geen dingen moeten uitleggen maar een aanvulling krijgen, een begrip voelen, een herkenning ervaren. Ondanks dat die oorlog van mijn vader al 60 jaar geleden was, bleek dat de problemen die ik had/heb een aanwijsbare oorzaak hadden. En misschien was voor mij nu pas de tijd rijp om aan mijzelf te gaan werken. Ik ben nog steeds blij met het advies van de psychiater om eens te gaan kijken bij een Indische Naoorlogse Generatie groep.

Rozemarijn

Reacties op "de oorlogstrauma's van je ouders".

Reactie 1.

De oorlog die mijn ouders hebben meegemaakt heeft hen voor de rest van hun leven (ver-)/gevormd. De uitwerking van die vorming op mij en mijn broers en zussen is evident. Mijn ouders **voelden** zich geen slachtoffers, **waren/zijn** het wel, maar laten zich er niet op voorstaan.

Wij kinderen zijn o.a. gevormd door onze ouders. Wij zijn geen oorlogsslachtoffers, want die vallen in een oorlog. Wel hebben we er allemaal last van dat onze ouders hun ervaringen niet verwerkt hebben. Verwerking van verschrikkelijke ervaringen is van belang voor je vermogen om jezelf te kunnen geruststellen en daarmee rust en geborgenheid aan anderen te kunnen geven.

Een dergelijke rust en geborgenheid heb ik niet ervaren, daar ben ik naar op zoek.

Reactie 2.

"Het is niet andermans oorlog waaraan je het recht ontleent om je leven te ordenen".

Het kan zijn.

"ik denk dat wat mijn ouders in de oorlog hebben meegemaakt invloed heeft op mij. Wat die invloed precies is, dat wil ik gaan onderzoeken. En omdat ik jou er niet mee wil lastig vallen, wil ik dat in mijn eentje uitzoeken. Dus ga ik een jaartje op mezelf wonen."

Dit zei ik in mei 1987 tegen mijn toenmalige partner met wie ik tot dan 11 jaar samenwoonde. Het liep uit op een definitieve scheiding, een abortus, een ander huis en een andere baan.

En pas vele jaren later om precies te zijn januari 1998 ging ik naar groepstherapie in het Sinai-centrum Amersfoort. Om aan te pakken wat de invloed was en hoe ik de last kon ontlasten.

Ik heb **geen** trauma van de oorlog van mijn ouders. Ik heb een trauma van de opvoeding die mijn ouders me gegeven hebben, terwijl zij **hun oorlogstrauma** niet verwerkt hebben.

Reactie 3.

Als je zegt: "doordat mijn ouders zus en zo waren, daarom ben ik ook zus en zo," dan leg je alle verantwoordelijkheid bij je ouders.

Maar soms als je pijn hebt en je verdriet zo groot is, dan ga je om je heen schoppen en leg je de schuld bij je ouders. En soms moet je eerst flink schoppen om erachter te komen dat het niet fundamenteel helpt. Want de pijn en het verdriet, de last blijven terugkomen. Soms ben je in staat door te zoeken en vind je een andere weg. Een weg waarop anderen zijn die ook zoeken. En soms bereik je je doel en

kom je erachter dat jij zelf je pijn, verdriet kunt aanpakken. En soms voel je de last lichter worden.

Reactie 4.

Als kind van

*ouders die in een Japans interneringskamp hebben gezeten

*ouders die beide geboren en getogen zijn in Nederlands-Indië

*ouders die Indonesische en Europese voorouders hebben

*ouders die 1958 moesten vluchten uit Sulawesi (voorheen Celebes) naar Nederland

*zelf als kind geboren in Indonesië

*4 jaar gewoond in Makassar (nu Ujung Pandang)

*aldaar burgeroorlog situaties meegemaakt

*in 1958 met mijn ouders gevlucht naar Nederland

*overgang van Indonesië naar Nederland als problematisch ervaren en was ik op den duur een vat vol tegenstrijdigheden.

Mijn eerste therapiebehandeling ging daarom niet over de gevolgen van mijn ouders als oorlogsslachtoffers.

Een tweede therapie ook niet.

Tot ik het waagde naar de inog-inloop in Nieuwegein te gaan, waar ik verwachtte dat er niemand zou zijn omdat ik niet kon geloven dat er 'slachtoffers' zijn zoals ik en dat ik mij dus aanstelde. Maar er waren wel 40 tot 50 aanwezigen. En gelukkig ging het over onze ouders wat zij hadden meegemaakt. En ging het over ons hoe wij daarmee om gingen, wat het ons had gedaan dat onze ouders zoiets verschrikkelijks hadden meegemaakt.

Want geen enkel kind wenst dat zijn ouders erge dingen overkomt.

En ook ging het over wat wij als kind gedaan hebben om de last van onze ouders te verlichten, hoe wij in het ouderlijke gezin de rust en de veiligheid gezocht hebben. Hoe we ons hebben ingespannen te zorgen voor hen, ons best te doen,

Uiteindelijk was de groepstherapie in het Sinai-centrum in Amersfoort de belangrijkste

aanpak om mijn vat vol tegenstrijdigheden te ledigen. Door het uit het vat te halen, te laten zien aan anderen, erover te praten en te besluiten het weg te doen of ergens anders neer te leggen, kon ik het laatste stukje eigen ervaringen in bedreigde situaties aanpakken.

Mijn conclusie:

**de ervaringen van mijn ouders als oorlogslachtoffer hebben hen zodanig beschadigd, dat zij bij de opvoeding van hun kinderen een nieuwe beschadiging hebben aangebracht. Het was geen opzet, het was niet hun bedoeling.*

Francis van Kelegom,
September 2006, Assen

Parentificatie

door: Kristin BRANTEGEM

BEPALING

Ouders projecteren afgesplitste behoeften en/of persoonlijkheidskenmerken op hun kinderen waarbij het kind in de interactie zodanig wordt beïnvloed dat het zich steeds meer conform de projectie van zijn ouder(s) gaat gedragen. Kinderen hebben niet het vermogen om die projectie te onderkennen en

af te weren. Een kind past zich - vanuit gebondenheid en loyaliteit - aan de ouderlijke bewuste en onbewuste behoeften aan. Dit verschijnsel noemen we het parentificatieproces. Hierbij gaat een kind zich steeds meer en meer aan het afgesplitste deel of de behoefte van de ouder(s) conformeren. Tegelijk groeit hierdoor bij de ouder meer en meer de primitieve afweer tegen dit afgesplitste deel. Binnen deze interactie ontstaat meer en meer een groeiende onderlinge afhankelijkheid.

VOORBEELD

"Ik ben niet vrij van mijn vader, ik raak er niet los van."

De vader neemt te veel ruimte zonder zicht op wat dit bij zijn zoon veroorzaakt. De zoon perkt zijn ruimte in, zelfs nu hij volwassen is en zet dit patroon verder in zijn actuele relatie met zijn partner. Al beweert deze zoon dat hij het met zijn dochter anders heeft gedaan, toch heeft hij haar een eenzijdig manbeeld meegegeven. Op deze manier wordt een roulerende rekening in gang gezet, gepresenteerd en vereffend - niet met de vorige - maar wel met de volgende generatie en in de horizontale relaties, wat op zijn beurt via de triade-vorming eveneens zijn effecten heeft op de volgende generatie. Onder triade verstaan we de driehoek moeder-vader-kind.

De vorm van parentificatie van het kind hangt dus af van welk deel de ouder van zichzelf in het kind projecteert en van het relatiethema waarin de ouder zelf is vastgelopen. Deze thema's halen we uit de ontwikkelingsstadia zoals ze door de psychoanalyse werden uitgewerkt:

BESPREKING

Er worden 4 soorten onderscheiden:

A. Kind voldoet aan de narcistische gedragsverwachtingen van de ouders

1. perfecte kind
2. zondebok / zwart schaap
- B. Kind voldoet aan orale zorgbehoeften van de ouder
3. zorgende kind
4. kind dat kind moet blijven

1. Het perfecte kind

Welke noden van de ouder vult het kind in? Zijn gevoelig voor de verwachtingen en delegaties van ouders. Vooral voor de verwachtingen van ouders om ook buiten het gezin binnen de invloedssfeer van het gezin te blijven. Enerzijds worden deze kinderen in tegenstelling tot zorgende en zorgbehoevende kinderen wel de wereld ingestuurd maar ze hebben er een ouderlijke opdracht. Ze moeten zich als het ware houden aan de opdracht van degenen die hen uitsturen. Deze kinderen halen meestal zeer goede schoolresultaten en/of maken beroepskeuzen die aansluiten bij de impliciete of expliciete wensen van hun ouders. Ze gedragen zich zowel in de thuis- als in de buitenwereld zoals de ouders vinden dat hun kinderen zich horen te gedragen. Perfecte kinderen zijn in de ogen van hun ouders geslaagde kinderen. Al hun inspanningen en - ook die van hun ouders zelf - zijn erop gericht de ouders vooral het gevoel te geven dat ze geslaagde ouders zijn. Vaak zijn het ouders die als kind zelf zo'n rol hebben aangenomen, daar geen of onvoldoende erkenning voor hebben gekregen en de onvereffende rekening aan hun kinderen presenteren. Zij moeten doorheen hun gedrag de perfectie van de ouder voortzetten zodat via de kleinkinderen de grootouders eindelijk erkennen hoeveel moeite ze hebben gedaan. Het gaat in het geval van het perfecte kind zeker om een intergenerationele roulerende rekening. Indien een kind er niet in slaagt om aan die verwachtingen te voldoen vervallen ze gauw in de zondebok rol, ze worden de spiegel voor het verzet dat de ouders hebben geofferd.

Gevolgen voor de ontwikkeling:

Het perfecte kind is de trots van zijn ouders krijgt uitgesproken al dan niet en krijgt veelal uitgesproken waardering. Deze kinderen krijgen heel sterk de boodschap dat ze geslaagd zijn maar niet om wie ze zijn, wel om wat ze presteren. Het perfecte kind ontkent zijn persoonlijke noden en behoeften en vooral schermt zich emotioneel af. Het zal alle gevoelens onder controle houden die de ouders het gevoel geven geen geslaagde ouder te zijn. Zo zien we dat er soms generaties lang in een familie gevoelens worden

verdrongen die noodzakelijk zijn voor een volledige beleving van de menselijke werkelijkheid. Het perfecte kind weet vaak niet wat het heeft aan eigen verwachtingen. Het maakt van de verwachtingen van anderen zijn eigen verwachtingen en is dus relationeel sterk aanleunend en afhankelijk, wat verschillend is van ontvankelijk. Liegen en vermijden is een systeem, gebruikt als overleving om bij verraad toch nog een poging te doen om de ouderlijke verwachtingen en later anderen - in te lossen. Dit liegen brengt echter schuldgevoelens mee, in de eerste plaats tegenover zichzelf en dit ongeacht of het ontdekt wordt of niet. Hun leven is vooral gefocust op strenge zelfdiscipline en wil de lust vergaat ze vaak! en op het bereiken status en maatschappelijk succes. Hun persoonlijk leven wordt gekenmerkt door een weinig ontwikkelde intimiteit, afgeschermd emoties, vaak veel vrienden die de diepe eenzaamheid achter de innerlijke leegte moeten afschermen. Hun voortdurende aanpassing gaat ten koste van hun eigenheid waardoor ze wel succes hebben om al wat ze presteren maar niet gewaardeerd worden om hun eigenheid (hun zelfactualisatie om het met Maslow te zeggen). Ze leven vanuit de ogen van de ander en kijken met die ogen oordelend naar zichzelf, naar anderen en naar de wereld. Dat zijn evenwel schaduwaspecten die ze slechts moeizaam onder ogen willen zien. Zien het leven als iets dat moet opgelost worden en niet als een proces in ontwikkeling dat om ruimte en tijd en "een verwijlen bij" vraagt. Leven in een zekere grootheidswaan dat ze het alleen maar goed maken of denken dat ze meer aankunnen dan ze aankunnen (progressieve pool) of met de angst ontmaskerd te worden in waar ze eigenlijk in falen (regressieve pool) = geen correcte zelfinschatting. Vaak gaan ze pas in therapie bij klachten van overspanning of bij totaal opgebrand zijn. Ze zijn ook de specialisten die anderen in begeleiding sturen maar zij zijn wel okee, "ze hadden eigenlijk zo'n fantastische ouders!"

Te leren omgaan en dragen van faalangstige gevoelens. Vertrouwen ontwikkelen en opgeven van vermijden en liegen en waarachtig contact aangaan met henzelf en anderen. omgaan met

de innerlijke leegte in zichzelf op de plaats waar zich normalerwijze gevoelens ontwikkelen. Zicht krijgen en toelaten van hun angstige, depressieve, melancholische kern toelaten van de angst voor ontmaskering in hun kleinheid en onvermogen om zichzelf te zijn in meer dan wat anderen van hen verwachten. Toelaten van hun beperkingen en falen. Toelaten van hun diepe angst voor afhankelijkheid van een feilbare ander. Gericht blijven op eigen behoeften en het exploreren van de emotionele aspecten ervan. Doorbreken in gezin van herkomst van het opgehangen "imago" en zich bekennen in wat dat imago zoal verhuult. Destructief recht en ethisch onevenwicht in de balans van geven en nemen. Dezelfde oordelen die ze naar zichzelf hanteren, hanteren ze ook naar anderen en naar de wereld. Leven met de illusie dat alles zichzelf, de anderen en zelfs het leven maakbaar is. Zeer grote angst voor de dood vanwege een niet echt helemaal aanwezig zijn bij het leven en bij henzelf en anderen. Hebben ook de neiging anderen niet te waarderen voor wat ze zijn maar voor wat ze presteren, vooral eigen kinderen. Maken vaak een vlotte indruk en hanteren een meer of minder geraffineerd taalgeweld.

Pathologie:

Stress.

Verdrongen depressie en psychosomatische klachten.

Bestaanskwaliteit

Zeer goede organisatoren.

Vlotte en toch schroomvolle mensen die - eenmaal ze hun openlijk of stiekem geraffineerd taalgeweld hebben losgelaten dynamiserend zijn voor anderen.

2. De zondebok en het zwarte schaap

Zondebok : progressieve pool

Zwarte schaap: regressieve pool

Zwart schaap en zondebok waren aanvankelijk perfecte kinderen die op een bepaald moment gefaald hebben. Ze zijn er -ondanks hun streven om zo perfect mogelijk te voldoen aan de verwachtingen van hun ouders - niet in geslaagd de emoties bij hun ouders en de spanningen tussen deze hen te controleren. De spanningen naar hen toe trekken is de manier

die ze ontwikkelen om toch enige greep te krijgen op de spanningen tussen anderen.

Welke noden van de ouder vult het kind in?

Beiden nemen de zorg voor het gezin op door de schuld van de spanningen op zich te nemen. Het kind offert zich op en wordt geofferd ten voordele van het gezin. Beiden vermijden dat de ouders de spanningen tussen en onder elkaar onder ogen moeten zien en oplossen. Ze helpen de schijn ophouden. Zeer snel wordt het gedrag van het kind als oorzaak benoemd van de echtelijke moeilijkheden. Beiden worden onuitgesproken en op oneerlijke wijze gedwongen om verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de lasten en vergrijpen van een ander (Nagy en Krasner) Het kind krijgt hiervoor geen erkenning maar wordt eerder als last ervaren en. Het helpende wordt afgestraft en met schuld beladen. Vaak gaat het om gezinnen waarbij een partner de ander uitbuit en/of domineert en deze laatste zich niet verweert tegenover die uitbuiting. Het kind gaat zich dan uitgesproken weerbaar opstellen en leeft de verborgen kant van zijn niet weerbare ouder uit. Vb. Een volwassen man bootst het vermijdende gedrag van zijn moeder na. Bij de vraag zich weerbaarder op te stellen tegenover zijn vader gaat hij zijn moeder aansporen om zich weerbaarder op te stellen en neemt hij het voor zijn moeder tegenover zijn vader op, waardoor hij de agressie van zijn vader en moeder riskeert. Vanuit deze positie riskeert het (volwassen) kind zondebok te worden.

Sfeer in het gezin

Beiden doen alles opdat het gezin niet uit elkaar zou vallen. Echtelijke conflicten en frustraties worden via hen gekanaliseerd. Vaak ontstaat er uitstoting uit het gezin door plaatsing in jeugdzorg of in ergere gevallen, de gevangenis. Door de relatie van het geven en de zorg voor de ouders te ontkennen in de begeleiding veroorzaakt de jeugdbegeleiding juist dat het kind zijn destructief gedrag voortzet om te bewijzen dat het nergens lukt en de ouders het uiteindelijk nog beter deden. Het narcistisch element heeft betrekking op het afgesplitste element van één of beide ouder(s), namelijk de "slechte, weerbare kant" die het kind gaat uitleven.

Verskil tussen zwart schaap en zondebok:

1. Zwart schaap ondergaat en slikt alles in, draagt zonder weerstand de parentificatie en roept daardoor ook een zeker mededogen op in de omgeving.
2. De zondebok verzet zich tegen onrechtmatige uitlatingen, bejegeningen en verwachtingen. Hij rebelleert en weigert zich te laten parentificeren maar slaagt er evenwel niet in zijn emotionele behoeften en ethische aanspraken te laten gelden. Hoe meer hij dit probeert hoe meer hij zijn aanspraken verspeelt. Hij krijgt dan ook geen mededogen en wordt door iedereen als dader gezien. Enerzijds ontwikkelt hij wel weerbaarheid maar anderzijds ondergaat hij relationele schade.

Gevolgen voor de ontwikkeling

Gekwetst zelfbeeld (leeft vooral enkel zijn zwarte kant uit en identificeert er zich mee)
Minderwaardigheidsgevoelens vooral wat betreft tedere en milde gevoelens
Wantrouwen tegenover anderen, "ik heb het toch altijd gedaan" Leeft in een permanente "outsider-positie" wat zich vaak in zijn levensgeschiedenis herhaalt. Erbij horen, samen in een team of groep werken blijven moeilijke thema's in hun leven
In vriendschaps- en intieme relaties hebben ze veelal het gevoel het niet waard zijn bemind te worden zonder zich te moeten aanpassen en dat wordt openlijk geweigerd vooral in het geval van de zondebok, stiekem in het geval van de zondebok. Ervaart zich als niet gerechtigd om te ontvangen want deugt toch niet
Zwarte schaap: gevoelens van machteloosheid, zinloosheid, nutteloosheid, het eeuwige slachtoffer
Zondebok : eeuwige dader: zolang hij in destructief recht zit, kan hij zich niet toeverlaten op anderen; leeft vanuit de houding "ik heb niemand nodig, ik zorg wel voor mezelf" beschikt wel over sociale vaardigheden en gedragsvormen die deel uitmaken van wederkerige, hechte relaties, zoals empatisch zijn, actief zorgen dragen voor en een leidende rol opnemen maar kan ze niet of moeilijk ontvangen. houdt impliciet heel veel rekening met de belangen, wensen en opvattingen van anderen maar plaatst er zeer

expliciet de zijne naast wat vooral conflicten geeft met die personen die getraind zijn in vermijding en non-differentiatie. komt over-assertief over en zijn probleem is niet opgelost zolang hij dat imago blijft geven. Dat is een zelfbescherming om niet van de wereld en anderen afhankelijk te moeten zijn. Hij houdt anderen daarmee op afstand, niemand vermoedt dat hij iets kan nodig hebben.

Onbewust is er veel verlangen en lijden om het gemis aan "horen bij". Hij kan zich niet echt verbinden want hij mist het vertrouwen het heft uit eigen handen te geven aan de ander waar het op respect voor zijn persoon aankomt. Hij heeft nodig dat anderen voor hem opkomen. Dat is wat hij voor anderen doet maar ziet er zo sterk uit dat niemand dat ook doet. Kiezen ook vaak niet moedige partners uit waardoor hun verwachtingen uitkomen. Zo kunnen ze hun eigen patroon voortzetten. Het levenslot van de zondebok is dat er altijd maar een pseudo-verbondenheid is die op ieder moment kan opgezegd worden. Hij geeft veel maar kan niet of slechts moeizaam empathie en mededogen ontvangen en is vaak te trots en tegelijk te bang om zonder eisen te formuleren wat hij nodig heeft.

Vaak afgunst voor de kinderen in het gezin die meer geaccepteerde rollen op zich namen, bijv. perfecte kind en zorgende kind, die wel waardering krijgen voor hun geven, wat nog geen erkenning betekent. Krijgt ook vaak de afgunst van die anderen over zich omdat zij de vrijheid missen en de autonomie die de zondebok - en zelfs het zwarte schaap - in ruime mate verworven heeft.

Gezinskenmerken

Hardnekkige afleidingsmanoeuvres naar één kind
Bijna dwangmatig volhouden dat er geen ouderlijke conflicten zijn
Verwijten van beide ouders aan het adres van eerdergenoemd kind
Meedoen van het kind aan dat patroon

Te leren

1. Zwart schaap: verantwoordelijkheid nemen voor eigen bijdrage omgaan met het gevoel "ik ben zwart en slecht" als ik wil bestaan onder mijn voorwaarden bescherming vragen tegen laster en blaam en verkeerde interpretaties

van wat de zondebok doet: "Sta me bij zodat ik niet weer de schuld krijg en belasterd word". Uit een conflict als winner te komen i.p.v. als loser en degene die er weer uit moet gaan of eruit gegooid wordt.

2. Zondebok

Ruimte vragen voor eenzaamheid, de pijn, het verdriet en de kwetsbaarheid die de keerzijde vormen van de levensmoed en die richten op het eigen bestaan en niet op de verdediging van anderen. Verdediging durven vragen. Bewustzijn ontwikkelen van de enorme kracht achter de moed om te zeggen en te zijn.

Pathologie

Fysieke klachten: depressie en psychosomatische klachten die gepaard gaan met machteloosheid (zwart schaap) of almacht (zondebok). Vaak uiten de klachten zich eerder op ethisch en geestelijk niveau. Destructief recht en ethisch onevenwicht in de balans van geven en nemen. Inzien van de schade die aan anderen wordt toegebracht en onderkennen van de zelfschade. Voor de zondebok vooral de ethische en sociale schade.

Bestaanskwaliteit

Eens de problematiek opgelost een waarachtig en vrij mens. Een voorbeeld van leven binnen de spanning "goed en kwaad" aspecten van het leven die beide nodig zijn om een menselijk bestaan mogelijk te maken. Brengt nieuwe lucht in systemen door het systeem te doorprikken en de donkere kanten ervan boven te halen. Vandaar een goede conflictmanager. Hij is de betrokken outsider die zich in de arena waagt en zich daar vlot tegelijk kwetsbaar en groots opstelt. Kan zich sterk engageren eens hij voldoende vertrouwen krijgt. Toch blijft hij altijd een outsider die de klink van de buitendeur steeds in de hand houdt. Kan stimulerend zijn voor anderen door het aanreiken van de duistere kant van het leven als levensnoodzakelijk is voor de heling van mensen en systemen.

3. Het zorgende kind

Welke noden van de ouder vult het kind in?

1. Zorgende kinderen die huishoudelijke taken opnemen: zorgen voor broers en zussen
2. Zorgende kinderen die psychologische zorg opnemen: gesprekspartner en toeverlaat van vader, moeder, of/en andere leden van het gezin

Dikwijls is de ouder overbelast of uitgeput, wat ook met de intergenerationele balans van de ouder te maken heeft. Het zijn de lieve, meegaande en behulpzame kinderen. Ze hebben reeds zeer vroeg, te vroeg, een gevoeligheid ontwikkeld om zich in te leven in de ouders en hun moeilijke situatie en pogen door tegemoet te komen aan hun noden de last te verminderen. Ze voelen de pijn uit de niet verwerkte thema's vanuit het verleden bij de ouders aan en pogen de pijn te verzachten of te herstellen. Vaak hebben deze ouders zelf een tekort aan ouderlijke zorg gehad, zijn ze overbelast en weinig beschikbaar voor hun kinderen.

Het zorgende kind wordt dan een ouder voor zijn ouder(s) en voor broertjes en zusjes.

Gevolgen voor de ontwikkeling

Weinig of veel minder contact met leeftijdsgenootjes. Het verkeert liefst onder volwassenen. Het gebruikt altijd zijn gezond verstand en is vanwege zijn sterke voelsprieten sterk gericht op de noden van anderen. Speelsheid, spontaneïteit, uitbundigheid en onbezorgdheid is de prijs die het kind van zichzelf inlevert. Het voelt zich sterk - is eigenlijk te sterk - en vindt dat het niet zwak mag zijn. Het zet zichzelf onder druk. Heeft moeite om de eigen noden en behoeften te kennen laat staan ze in dialoog te brengen. Permanent bezig met geven of zelfbeschuldiging om niet genoeg geven.

Sfeer in het gezin

Daar de zorg die het kind de ouder geeft, vooral de kinderen die toeverlaat en gesprekspartner van hun ouder zijn, zelden resulteert in een zich beter voelen van de ouder(s) leidt bij het kind tot een gevoel van schuld en incompetentie, minderwaardigheid en uiteindelijk een negatief zelfbeeld omdat het niet heeft kunnen realiseren wat het wil. Ontwikkelen daarnaast ook een negatief beeld van de andere, de wereld. Iedereen is

egoïstisch en wil van mij profiteren. Hebben het vertrouwen verloren dat er maar iemand zou kunnen zijn die hen iets zou willen en kunnen geven. Zorg heeft de plaats ingenomen van tederheid

Te leren vragen om hulp en aandacht

Ontvangen van hulp en aandacht Gevoel leren dragen dat de ander te veel geeft of tekort gedaan wordt. Leren dat anderen mogen proberen te profiteren dat ze mogen neen zeggen Leren geven vanuit een wens en niet vanuit een onvermogen om te weigeren De controle over anderen onder ogen zien en loslaten is een moeilijk en beangstigend proces maar biedt ruimte voor meer tederheid en ontvankelijkheid Erkenning leren vragen en ontvangen van begeleider, ouders, broers, zussen vrienden van de familie etc. voor het offer dat ze gebracht hebben en de gevolgen ervan voor hun leven en dat van anderen rondom hen Behoeften leren onderkennen en in dialoog brengen Leren omgaan en dragen van gevoelens van schuld en incompetentie, minderwaardigheid Positief zelfbeeld ontwikkelen en antwoord ontwikkelen op de vraag "wie ben ik als ik stop met geven en zorgen?" Ontwikkelen van de passieve, ontvangende kant, toelaten van afhankelijkheid van anderen Geven wat de ander echt nodig heeft en niet wat zij denken dat hij/zij nodig heeft Leren leven met het recht van de ander om ook het recht op geven en zorgen in de relatie te brengen Ontwikkelen van nieuw zelf-, mens- en wereldbeeld Hoe kijkt hij naar zichzelf, anderen? Kan hij de ander(en) die ook in hem willen investeren ook als betrouwbaar ervaren?

Pathologie

Fysieke klachten: Uitputting, Depressieve klachten Destructief recht en ethische ontwrichting van de balans van geven en nemen: Geeft anderen geen kans om terug te geven en zich ook eens sterk en zorgend te voelen. Beladen de anderen met een permanent gevoel van in de schuld staan. Zorg is verworden tot een controle op de relatie

Bestaanskwaliteit

4. Het kind dat kind moet blijven

Nagy beschrijft het "klein" houden als één van de zwaarste vormen van parentificatie.

"Bezitterige, overbeschermdende attitudes van de ouders kunnen leiden tot een verstoorde persoonlijkheidsontwikkeling van het kind".

Welke noden van de ouder(s) worden ingevuld? Veelal gaat het om de jongste van een gezin, een nakomertje of een enig kind. Veelal vanuit een niet echt gerealiseerde relatie tussen ouders onderling of/en een gemis aan een zinvolle bezigheid van een van de ouders buiten het ouderschap, moet het kind dienen om de behoefte aan zorg geven van een van beide ouders te bevredigen. Wanneer het enige kind of het laatste kind het huis uitgaat, dreigt ofwel de man-vrouwrelatie tussen de ouders weer op de voorgrond te komen of de vraag naar de zinvolle invulling van de ouders zonder het geven van zorg aan hun kinderen. Wanneer het overblijvende kind voelt dat dit een probleemgegeven vormt, zal het zijn autonomie uitstellen en afhankelijk blijven om de ouders niet met hun problemen en hun leegte te confronteren. Ouders doen daar ook het nodige voor, door het kinderen extra moeilijk te maken om het huis uit te gaan, bijv. materiële en andere verwenning en toegeeflijkheid, het huis als hotel zonder enige bijdrage van het kind om dat hotel te helpen runnen, etc Vaak wordt dat jongste kind ook gebruikt om de verwachtingen die de vorige kinderen niet hebben ingevuld evenwel nu nog te realiseren.

Sfeer in het gezin

Autonomie van een van beide ouders onvoldoende uitgebouwd en/of de ruïne van man-vrouwrelatie tussen de ouders ontaarden in verwenning en overprotectie van het overblijvende kind. Dit kan zelfs blijven bestaan na het huwelijk van het kind of de kinderen. Het kind kan niet in de eerste plaats een partner worden, het blijft in de eerste plaats de zoon of dochter van zijn ouder(s).

Gevolgen voor de ontwikkeling

Kind blijft zitten in een toestand van onvermogen om verantwoordelijkheid op te nemen voor zichzelf, zijn horizontale relaties en zijn eventueel nageslacht. De autonomie

van het kind wordt geofferd aan de behoefte aan zorg geven van één of beide ouders. Het volwassen kind offert zijn leven op om eeuwig zoon of dochter te blijven en sleurt daarin vaak de partner en kinderen in mee, die evenwel evenmin echt autonoom geworden zijn en op een of andere manier geparentificeerd. Moeilijk opnemen van verantwoordelijkheden die horen bij het volwassen leven en het leren ingaan op risicovolle uitdagingen zonder de verantwoordelijkheid van de ouders in te schakelen. Onvermogen tot het uitbouwen van volwassen relaties met een partner, onvermogen tot het nemen van een volwassen verantwoordelijkheid tegenover de eigen kinderen. Het aangaan van horizontale relaties verloopt moeizaam daar een te grote beschikbaarheid ten overstaan van de ouders. Er zit een verziekte loyaliteitsconflict tussen horizontale en verticale loyaliteit en waarbij het verticale het altijd van de horizontale wint. Krijgt bij zijn ouders niet de nodige ruimte en vrijheid om op een adequate wijze uitdrukking te geven aan zijn beleving, behoeften en relationele werkelijkheid. Een schijn dialoog van in het beste geval twee naast elkaar gevoerde monologen staat een echte dialoog in de weg. Zeer lage frustratiedrempel waardoor ook moeilijkheden in de horizontale relaties en met de eigen kinderen. Leren omgaan met de grenzen die gegeven worden door de mensen in de horizontale relaties, meestal zoeken ze trouwens partners op die even grenzeloos zijn tegenover hen als zij met hun ouders en die het systeem mede bestendigen. Allen samen vormen ze systemen van wederkerige afhankelijkheden.

Te leren groot worden! Inzicht verwerven dat naast het zogenaamd profiteren het nablijven bij ouders eveneens een geven is aan de ouder(s). De angst voor de gevaarlijke wereld buiten trotseren en loslaten van het veilige nest, waar je klein kan blijven. Kinderlijke denkkaders over het leven loslaten. Inzicht verwerven in het eigen geven aan de ouders, enerzijds en in hoe ouders in gebreken blijven ten aanzien van een belangrijk aspect van de opvoeding, namelijk het vrijmaken van hun kinderen bevorderen, anderzijds. Leren de reeds geleverde verdiensten zien en daar

aanspraak op maken. Ontwikkelen van het recht op eigen en verlangens die horen bij de autonomie van de volwassene en dit los van de ouderlijke betutteling. Stilaan de moed ontwikkelen om beslissingen te nemen ten gunste van eigenbelang in het domein waar de ouders greep op blijven houden en leren hun ontgoochelingen en kwellingen te dragen. Leren zin en betekenis te geven aan het eigen leven in functie van de noden van zichzelf en anderen dan de ouders Leren conflicten aangaan met ouders en elders

Pathologie

Fysieke klachten: Ontwikkeling tot zieke of zwakke kind met psychosomatische klachten zonder dat er ooit een duidelijke fysiologische grond. Maken anderen partner of eigen kinderen depressief of ziek en tot zondebok van hun ouders. Destructief recht en ethische ontwrichting van de balans van geven en nemen: Het kind dat kind moet blijven is de meest belastende parentificatie naar de toekomst toe, omdat ze indien niet opgelost, zware schade toebrengt aan de volgende generatie. De verantwoordelijkheid voor de horizontale relaties (partners), de eigen kinderen en de triade-vorming, wordt ondergeschikt aan de verantwoordelijkheid voor de ouders, wat indruist tegen de orde van het leven zelf.

Geraadpleegde literatuur

M. Michielsen, W. Van Mulligen, L. Hermkens (red.), Leren over leven in loyaliteit, Uitg Acco ©Kris Roose, 1978-2004 -1 september 2004

Levensverhalen in boekvorm

Veel mensen lopen rond met het idee om ooit nog eens hun levensverhaal op papier te zetten of ze zien zich geconfronteerd met de vraag van een kind of naaste: "mam, je moet je verhaal is opschrijven, want je hebt zoveel meegemaakt en als je er straks niet meer

bent, gaan al die verhalen verloren." Maar in de drukte van het dagelijks leven komt het er zelden van of lukt het niet om er een helder, leesbaar boek van te maken. De Indische Katja Urban uit Maarssen tekent sinds kort levensverhalen (biografieën) op en begeleidt mensen die zelf hun levensverhaal (autobiografie) willen schrijven onder de naam Woorden over Leven.

Zowel in het Cursusproject Maarssen, als in het Indisch Cultureel Centrum Nusantara Indah in Utrecht als in het Noord-Hollandse Obdam, geeft ze binnenkort workshopseries voor mensen die zelf hun levensverhaal of biografie willen schrijven. In Nusantara Indah zal de serie bijeenkomsten speciaal gericht zijn op mensen met een Indisch verleden. Maar men-sen die liever hun eigen tempo bepalen en hun werk niet met anderen willen bespreken, kunnen ook individuele begeleiding van Katja krijgen, ook per e-mail. En daarnaast biedt ze vooral voor ouderen die wat minder computervaardig of gewoon wat minder fit zijn, de mogelijkheid om zich door haar te laten interviewen, waarna zij hun verhaal verwerkt tot een mooi verhaal. In alle gevallen is het eindresultaat een mooi boek dat in de boekenkast van kinderen of naasten niet zal misstaan. Desgewenst geïllustreerd met oude (of nieuwe) familiefoto's of foto's van gekoesterde voorwerpen en dergelijke. Zelfs een cd-rom of dvd met teksten, foto's, oude videobeelden en gefilmde stukjes interview, behoort tot de mogelijkheden. Ten slotte verzorgt Katja ook workshops levensverhalen vertellen voor gezelschappen. Uitgebreide informatie over al deze activiteiten staat op www.woordenoverleven.nl.

Sommige mensen hebben heel veel interessante belevenissen meegemaakt in hun leven. Maar voor kinderen en naasten maakt het vaak niet zoveel uit of iemand veel heeft meegemaakt of niet: voor hen is elk verhaal van waarde. Zij willen vaak graag dat oude familieverhalen met bijbehorende foto's of afbeeldingen van familievoorwerpen, bewaard zullen blijven voor het nageslacht. En verder blijken mensen die denken dat ze niet zo leuk kunnen schrijven, met wat begeleiding vaak tot hele mooie dingen in staat te zijn. Speciaal

voor hen biedt Katja daarom diverse vormen van begeleiding.

Los van dat verhalen bewaard blijven voor het nageslacht, kan er ook een andere reden (of neveneffect) zijn voor mensen om hun levensverhaal op schrift te (laten) stellen: de schrijver krijgt vaak meer inzicht in zichzelf en daardoor kan het helend voor de ziel en voor zijn of haar relaties blijken te zijn. Dit is niet alleen voor ouderen met kinderen interessant. Tijdens haar eigen zoektocht naar haar Indische roots, leerde Katja met vallen en opstaan hoe belangrijk het was voor haar persoonlijke ontwikkeling om te begrijpen hoe ze de mens is geworden die ze nu is. En vervolgens leerde ze ook hoe belangrijk het is om te begrijpen hoe haar ouders de mensen zijn geworden die haar op hun manier hebben groot gebracht. Die inzichten probeert ze met Woorden over Leven aan al haar klanten mee te geven. En vaak zien schrijvers en geïnterviewden dan steeds terugkerende denk- en gedragspatronen (vaak van generatie op generatie), waardoor begrip ontstaat voor de gemaakte keuzes in het leven. Dit kan helend werken, omdat het de acceptatie van moeilijke dingen, gemakkelijker maakt. Bovendien, wanneer kinderen en/of naasten het verhaal lezen, biedt het hen ook de mogelijkheid tot begrip en acceptatie van de schrijver en van de relatie met haar of hem te komen. Ten slotte zijn dergelijke inzichten van belang bij overwegen van nieuwe stappen in werk of privéleven: hoe heb je tot nog toe beslissingen genomen en hoe zou je dat in de toekomst willen?

Daarom is Katja's slogan ook "Omdat woorden over leven overleven en doen leven. Daarom."

Het idee voor de oprichting van Woorden over Leven kwam eigenlijk voort uit een uit de hand gelopen hobby. Katja was al enkele jaren de levensverhalen aan het optekenen van haar Indische familie. Dit vond ze veel leuker dan haar werk in de zakelijke communicatie en dus hoefde ze niet lang na te denken toen een vriend suggereerde om er haar werk van te maken. "Schrijven over mensen en mensen helpen met schrijven over hun leven geeft

zoveel meer plezier en vervulling dan weer het zoveelste wetenschappelijke rapport redigeren en onder de aandacht van media, politiek en beleidsmakers brengen."

Meer informatie:

www.woordenoverleven.nl

www.cursusprojectmaarssen.nl

www.nusantaraindah.nl

Katja Urban, tel. 0346-552537, mobiel 0610-124503, e-mail katja@woordenoverleven.nl

Recente informatie van Katja:

Mijn website www.woordenoverleven.nl geeft recentere info, maar ook die wordt momenteel ge-update. Zo start ik bijvoorbeeld op 12 januari 2007 speciaal voor de Indische doelgroep een nieuwe work-shopserie "Schrijf je levensverhaal": deelnemers schrijven aan de hand van een handige handleiding hun levensverhaal in een half jaar. Tijdens de 9 vrijdagochtenden (elke 2 weken) krijgen de deelnemers handreikingen en tips ter verbetering, wisselen ervaringen uit, inspireren elkaar en spreken nieuwe schrijfdoelen af. Uiteraard onder mijn begeleiding. Prijs: € 160,-

Bij het Indisch monument sprak schrijver Adriaan van Dis dit jaar tijdens de herdenking op 15 augustus.

Indië.

De naam valt steeds vaker als ik mijn 96-jarige moeder bezoek. Laatst wachtte ze me op met een oud fotoalbum op haar knieën en toonde mij sepiakleurige foto's van een jonge vrouw in een witte jurk tussen bruine militairen. Daar stond ze, midden in de rimboe van zuidwest-Sumatra, omringd door koeboes met botjes door hun neus, of aan boord van een raderboot. (De hekwielers Johanna II* voor het eerst van mijn leven hoorde ik het woord 'hekwielers'.) Ik had die foto's nooit eerder gezien. „Meen je dat nou?“, vroeg ze verbaasd. Mijn moeder - zeer helder van geest - heeft zo haar eigen verhalen en zij bepaalt tot welke ik word toegelaten. En wanneer. Nog altijd hoor ik nieuwe

kampverhalen. Zoals de anekdote over een vriendin die haar bijbel vel voor vel als vloeipapier uitventte. Toen de vrede werd bekendgemaakt, was ze net aan de laatste Openbaring van Johannes toe - de oorlog had voor haar niet veel langer moeten duren. Bij het vorige bezoek hoorde ik over de verstikkende liefde van een Japanse kampcommandant voor een vrouwelijke gevangene. Ik vraag er niet naar.

Meestal worden die verhalen ingegeven door een gebeurtenis in het heden. Toen het land laatst op z'n kop stond omdat sommige asielzoekers bij aankomst in Nederland een nieuwe naam of land van herkomst verzinnen, haalde ze herinneringen op aan hoe je in de oorlog je leven, en vooral het leven van je kinderen, soms met een leugentje moest redden.

Zo langzamerhand heb ik heel wat verhalen over Indië in mijn hoofd. Iedereen die daar vandaan komt heeft zijn eigen geschiedenis. En ik mag hier vandaag de mijne vertellen. Gedetailleerd, persoonlijk. Niet om afstand te scheppen, maar om herkenning aan te wakkeren, om de herinnering aan die oorlog levend te houden.

Ik ben niet in Indië geboren. Wel gemaakt. Maar dat telt niet.

Ik ben in 1946 naar Holland gerepatriëerd, in de buik van mijn moeder. Telt nog minder. Ik heb de oorlog niet meegemaakt. Niet in een kamp gezeten. Toch hoor ik bij Indië. Bij het Indië van mijn ouders en halfzussen - die ik altijd zussen heb genoemd. Mijn moeder woonde er bijna twintig jaar. Haar eerste man, die ze op de Koninklijke Militaire Academie in Breda ontmoette, kwam uit een Hollands-Javaans-Menadonese familie. Hij werd in de oorlog door de Japanse bezetter onthoofd. (Hooft u hoe netjes ik 'Japanse bezetter' zeg? Thuis hebben we het natuurlijk gewoon over de Jap.) Mijn drie bruine zussen zaten samen met hun moeder drieënhalve jaar in het kamp.

De man die later mijn vader zou worden, woonde de eerste dertig jaar van zijn leven in Indië. Ook hij diende bij het Koninklijk

Nederlands Indisch Leger. KNIL - ik kan het alleen maar met zijn accent uitspreken. Hij zat als krijgsgevangene in vele kampen. Overleefde met een paar honderd man de torpedering van de Junyo Maru, waarbij meer dan 5.600 mannen verdronken - militairen, maar vooral veel romusha's - Javaanse dwangarbeiders. Het vergaan van de Junyo Maru is nog steeds de grootste scheepsramp in de wereldgeschiedenis.

Mijn vader werkte aan de dodenspoorlijn Pakan Baru, in midden-Sumatra. Toen hij zich na de bevrijding in een evacuatiekamp in Palembang bij mijn moeder aandiende, stelde hij voor haar nog als vermist genoteerde man op te sporen. Het was geloof ik niet echt de bedoeling dat zich uit die geste een kind zou opdringen. Verkeerd gezocht zullen we maar zeggen. Maar ik was welkom. En zo hoor ik óók bij de oorlog in Indië. Als vredeskind, het bewijs dat de oorlog voorgoed voorbij was.

Maar was ie thuis voorbij?

We zongen de kampliedjes onder de afwas. „Heb je wel gehoord, van de Jap die is gesmoord in een pot met bruine bonen.“ Ik kon tellen in het Japans: itchi, ni, san, shi, go, rokku, shitschi, hatshi, ku, ju. Maleise woorden als tampat (de benauwde slaapplek in het kamp) gedek (kampomheining) beri beri (hongerodeem) hoorden tot de rijsttafelwoorden. Mijn eerste Engels was: backpay. En ook dat had een Indisch accent, want het verwees naar het achterstallige salaris dat de Nederlands-Indische regering schuldig was aan gouvernementsambtenaren en KNIL-militairen. Een regering die met het onafhankelijk worden van Indonesië niet meer bestond en die haar verantwoordelijkheid in schimmige commissies ontliet. De bloody limit, ja. Japans, Maleis, Engels - wat de oorlog betrof kreeg ik een internationale opvoeding.

Mijn vader kon erg goed Jappen nadoen. En later Soekarno met een bloempot op z'n hoofd. Maar hij dekte ook de tafel met een linaal als een kampcommandant. Sloot zich overdag op en lag in het donker te tellen. Bang dat hij weer in woede zou uitbarsten. Een woede die niemand begreep. Van een kampsyndroom hadden we toen nog niet gehoord. Mijn vader was niet ziek. Over de oorlog zeurde je niet.

Wij waren flink. Zijn dood, elf jaar na de capitulatie van Japan, was een verlossing.

En nu sta ik als man van bijna zestig over de oorlog van mijn ouders en zussen te praten. Ik schreef er over. Behoor tot de tweede generatie. De oorlog van mijn familie heeft ook mij gevormd. Maar ik mag niet met hun oorlog aan de haal gaan. Hoe graag ik daar als kind ook bij wilde horen - bij hun kleur, bij hun sterke verhalen, bij het heldendom achteraf - het is hún oorlog. Zij hebben het meegemaakt, 28.000 kilometer zuidoostwaarts. Wél mag ik hun oorlog herdenken: hun honger, hun angsten, hun pijn. De schuldgevoelens van mijn vader, omdat hij de torpedering overleefde en zijn kameraden niet. Ik herdenk de vader van mijn zusjes en het verdriet dat hun door zijn wrede en vroege dood is aangedaan.

Ik herdenk de helden over wie thuis is verteld. Ik herdenk de wondere staaltjes vrouwenmoed. Ik herdenk hoe dun het laagje beschaving van de meeste mensen is, ongeacht hun kleur of cultuur.

Ik sta op een dag als deze ook stil bij de vernederingen van ná de oorlog. De rekening die mijn vader bij het ontslag uit de militaire dienst gepresenteerd kreeg voor een verloren uniform omdat hij na drieënhalve jaar krijgsgevangenschap en maanden zware dwangarbeid slechts met een schaamlap het kamp uit kwam. Ik herdenk het gevecht van mijn moeder om haar eerste man te rehabiliteren, een luitenant die buiten het kamp bleef en een verzetsgroep hielp oprichten. Na de oorlog, in de verwarrende jaren van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd, konden de Nederlandse autoriteiten maar moeilijk geloven dat een bruine man die zo van zijn land hield toch voor Koningin en Vaderland had gekozen. Zou hij niet als zoveel anderen met de nationalistes hebben geheuld? De bewijzen van zijn moed kwamen toch boven water. De medailles werden postuum alsnog toegekend. Maar voor mijn moeder was na alle beledigingen de lol er af om ooit bij een officiële staatsherdenking aan te schuiven.

Het zijn allemaal persoonlijke dingen, al besef ik dat er vele families zijn die een veel aangrijpender verhaal kunnen vertellen. Maar

deze mensen hebben voor mij geen gezicht, even als de meer dan 25.000 Nederlandse doden voor wie het bericht van de bevrijding in Indië te laat kwam. Tot ik nazaten van zo'n dode ontmoet. Met hen voel ik een heimelijke verwantschap, zoals ik dat met alle door oorlog aangeraakte mensen voel. Daarom durf ik hier vandaag te staan. Zij het met huiver.

Aan de ene kant wil ik stilstaan bij de lotgevallen in Indië, aan de andere kant herken ik ook veel van dat verleden in het heden. Nog steeds worden landen bezet, mensen achter prikkeldraad opgesloten of uit hun land gejaagd. Toch wil ik de oorlog van toen niet met hedendaags onrecht vergelijken. De neiging bestaat herdenkingen te actualiseren. Bang als we zijn om niet modern over te komen. Vier van de vijf Nederlanders is van ná de oorlog. Zestig procent van de schooljeugd heeft geen grootouders die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. We willen de jeugd er bij halen. De toekomst van het herdenken zekerstellen, Maar doe je dat door alle narigheid bij elkaar te vegen? Alsof het niet erg genoeg is wat er toen is gebeurd.

Er is een groot verschil tussen herdenken en denken aan. Toen ik eind jaren tachtig bij toeval in de oorlog van Mozambique belandde en door dorpen trok waar de wreedste gruwelen hadden plaatsgevonden - zoals het afsnijden van tweeënvijftig vrouwenborsten die de rebellen in een kist gooiden met als opschrift „groeten aan de president” - werden de gruwelen door de bewoners verzwegen of zo verdraaid dat het niet hén, maar een ander was overkomen, een dorp verderop.

Als ik die mensen sprak, moest ik aan mijn vader denken. Ook hij verschool zich in andermans oorlog - die tegen de Duitsers - en begon het eigen gruwelverhaal zo te verdraaien dat het leek alsof een ander het had meegemaakt. Mogelijk schaamde hij zich voor de eigen vernedering. Hij wilde vooral niet zielig zijn.

Zie ik op het journaal een kind uit een gebombardeerd dorp weggrennen, hangend aan de rokken van zijn moeder, dan denk ik: dat

kind zal later het verhaal doorvertellen. Ook al zal de moeder aanvankelijk haar leed verzwijgen. Uiteindelijk beheert de volgende generatie de geschiedenis. Ik ben nu even dat kind aan de rokken van zijn moeder. Maar ik herdenk niet de misère in hedendaagse opvangkampen. Niet vandaag. Daarvoor is het Indisch monument niet opgericht.

Bij het herdenken hoort ook Het Geluk - het verloren geluk van een jeugd in de tropen. De vreugde van het Indisch zijn, aangeraakt door een natuur die je altijd in je mee blijft dragen. Een verleden dat je een beetje vreemdeling in Holland laat voelen. Ik ken dat verlangen uit de zondagse rijsttafelverhalen die opborrelden als er 'ooms' en 'tantes' uit het kamp langs kwamen, ik ken het zuchten boven fotoalbums.

En ik herken het ook bij de nieuwkomers en de grote stroom vreemdelingen die Europa thans overspoelt. Ik denk aan de onvrijheid, oorlog, honger en armoede die zij ontvluchtten, maar ook aan de moeite die sommige Nederlanders hebben om hun wijk of stad met al die vreemdelingen te delen. Mensen die een ander geloof meebrengen, minaretten oprichten en vreemde geurtjes uit hun keukens laten opdampen.

Hoe zouden de Javanen destijds hebben gekeken naar al die witte Hollanders die hun eigen cultuur zo zelfverzekerd op andermans grondgebied kwamen uitdragen? Hollanders die kerken bouwden. Een soos. En die net deden of ze op die verre eilanden thuis hoorden. Ja, er zijn overeenkomsten tussen kolonialen en migranten.

Mijn Indische achtergrond is bepalend voor mijn betrokkenheid met deze tijd. Maar vandaag wil ik vooral herdenken wat er toen is gebeurd. In de Indische Archipel. Aan de spoorweg in Thailand en Birma. In Japanse oorlogswerkplaatsen waar Nederlandse krijgsgevangenen te werk werden gesteld. In Hiroshima en Nagasaki, waar alles vernietigende atoombommen vielen die gevangenen elders bevrijdden. De bom waaraan mijn familie het leven meent te danken. Laat het verleden tot de verbeelding spreken. Door te luisteren naar die

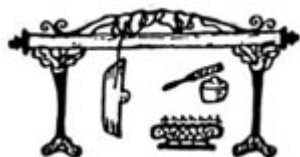
persoonlijke geschiedenissen, begrijpen we wat vernedering met mensen doet - en daarmee begrijpen we hopelijk ook de vernederde mensen in het heden.

De Indische verhalen die ons vandaag samenbrengen, zijn het waard steeds weer verteld te worden. Aan de buitenstaanders, de nieuwkomers, onze kindskinderen, van generatie op generatie. Opdat men weet wat het is om met een oorlog en een verloren land in het hoofd rond te lopen.

Uit: NRC augustus 2006. Tekening van Rhonald Blommestijn.

Nieuwe cd's:

Ernst Jansz

Molenbeekstraat - een muzikaal verhaal

Ernst Jansz werd beroemd als zanger en toetsenist van de band Doe Maar. De afgelopen jaren was hij actief als schrijver, producer, tekenaar en componist van filmmuziek. In dit programma keert Ernst Jansz terug naar zijn jongensdagen, die hij doorbracht in Amsterdam. Zijn herinneringen aan die tijd worden zijn verzameld in het boek Molenbeekstraat. Het bevat veertien autobiografische hoofdstukken en een viertal Indische sprookjes. Op het gelijknamige

nieuwe album bezingt hij in evenveel liedjes zijn lotgevallen.

Nieuwe boeken:

Kind van de oost - Hans Vervoort.

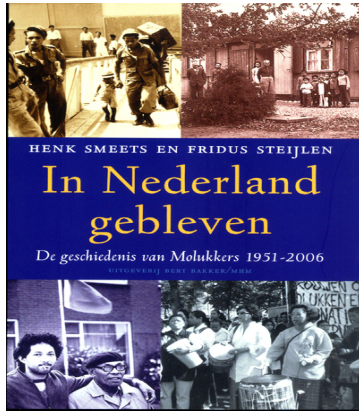
Hans Vervoort (1939) behoort tot de allerlaatste generatie Nederlanders die opgroeide in Nederlands-Indië. In Kind van de Oost haalt hij herinneringen op aan zijn jeugd. Hij schrijft over de kamptijd, de lagere school, de eerste jaren van de hbs, zijn eerste verliefdheid. Een jeugd in roerige tijden, maar Kind van de Oost bewijst dat dat geen ongelukkige jeugd hoeft te zijn. Ook schrijft Vervoort over zijn weerzien met Indonesië na jaren van heimwee en verlangen en over de ervaringen van andere kinderen van de Oost.

In Nederland gebleven.

De geschiedenis van de Molukkers 1951-2006' Henk Smeets en Fridus Steijlen € 24,95 In 1951 arriveerden ongeveer 12.500 Molukkers, voornamelijk voormalig militairen van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) en hun gezinnen in Nederland. De bedoeling was dat zij na enkele maanden naar huis zouden gaan. Nu, vijfenvijftig jaar later, weten wij dat slechts een kleine groep is teruggegaan. Duidelijk wordt hoe de dekolonisatie van Indonesië en de proclamatie van de Republiek der Zuid-Molukken, bijdroegen aan het vastlopen van de demobilisatie van ongeveer 3.500 Molukse militairen en hun overkomst naar Nederland. Omdat zowel de overheid als de Molukkers uitgingen van een tijdelijk verblijf, wezen beide lange tijd integratie af.

'In Nederland gebleven' gaat over de spanning tussen een migrantengroep en de overheid, de gewelddadige confrontatie tussen ballingen met politieke idealen en de Nederlandse samenleving, maar óók over samenwerking van overheden en Molukkers om samen de problemen de baas te worden. De geschiedenis van de Molukkers roept associaties op met hedendaagse discussies en ontwikkelingen ten aanzien van andere migrantengroepen. Deze studie was een opdracht van de toenmalige minister van Grote-Stedenbeleid en Integratie, Roger van Boxtel, ter gelegenheid van het vijftigjarig verblijf in Nederland in 2001. Historicus Henk Smeets en antropoloog Fridus Steijlen, die de studie in opdracht van het Moluks Historisch Museum hebben geschreven, hebben beide veel over de geschiedenis van Molukkers gepubliceerd. 'In Nederland gebleven' is een uitgave van Bert Bakker in samenwerking met het Moluks Historisch Museum.

Indisch leven in Nederland

Annemarie Cottaar € 22,50

De Indische collectie van het Historisch Beeldarchief Migranten is een ideale bron om door te dringen tot het leven van Indische Nederlanders ná het verlaten van de voormalige kolonie. Al die foto's vormen op zich ook weer een album, waarin zowel de persoonlijke als algemene geschiedenis wordt verteld van honderdduizenden Indische landgenoten die hun sporen achterlieten in het Hollandse landschap. Variërend van beelden uit het begin van de twintigste eeuw die een impressie geven van de wijze waarop verlofgangers hun tijd doorbrachten, tot afdrucken van hun Hollandse woningen in de jaren vijftig en zestig. Aan de hand van al die zelfgemaakte foto's bleek het mogelijk om de rijkgeschakeerde geschiedenis van een eeuw Indisch leven in Nederland vast te leggen, met de nadruk op de naoorlogse overkomst en vestiging in het tweede vaderland. Een selectie van 150 foto's kunt u terugvinden in het boek dat op 24 mei 2006 bij uitgeverij Meulenhoff is verschenen. De geschiedenis van het Indisch leven in Nederland wordt in dit boek niet alleen in beelden verteld. Aan schrijvers en journalisten van naam is gevraagd om een persoonlijk verhaal over hun Indische ervaringen of overgeleverde herinneringen. Drie generaties komen aan het woord. Zij vertellen over de eerste woning in Nederland, over de Indische eetcultuur en over hun band met de onontkoombare gitaar. Maar ook over het geheim van een gemengde afkomst, over het gedeelde verdriet van een verloren geboorteland en de moeizame aanpassing aan Hollandse codes.

'Kinderjaren'

In de documentaire '*Kinderjaren*' maakt documentairemaker Piet Oomes samen met zijn moeder Ank Otten en tante Guus Otten een emotionele reis terug naar hun jeugd. Terug naar de Jappenkampen, waar de vrouwen als kind waren. Daar vindt niet alleen een confrontatie plaats met het verleden, maar ook tussen de generaties. Het verleden van Piets moeder en zijn tante gaat ook over hem zelf.

De tocht voert langs drie kampen: Pulu Brajan in Medan, Tebing Tinggi en Aek Pamingke. Dicht op de huid registreert de camera de emoties van de zusjes Otten. In schril contrast hiermee staan foto's en filmfragmenten uit hun kinderjaren: van Ank als klein meisje in een smetteloos matrozenpakje en bij een verkleedpartij als bruidje. We zien ook kinderfoto's van zoon Piet en (klein)zoon Clemens. Uit al deze beelden spreekt onschuld. Een onschuld die - dwars door de generaties heen - verstoord is door het oorlogsverleden. Of traumatische ervaringen van ouders het gevoelsleven van hun kinderen bepalen, is voor moeder Oomes dan ook geen vraag: 'Kinderen krijgen er altijd iets van mee.' Maar wat dit 'iets' is, blijft vooralsnog onder de oppervlakte. Pas op een oude rubberplantage op de plek van het voormalig kamp Aek Pamingke vertelt Ank over de impact die de oorlog op haar heeft gehad. Haar verhaal leidt tot een moment van toenadering tussen moeder en zoon. Als de veerboot hen wegvoert van de plek waar het gezin Otten in 1945 werd herenigd, is er zeker iets gebeurd in de relatie tussen moeder en zoon. Of deze ervaring de kracht heeft om werkelijk een brug te slaan tussen de generaties Otten, blijft helaas in het midden.

De DVD van "Kinderjaren" is voor €18,- excl. €1,75 verzendkosten te bestellen op de website van de INOG:
www.stichtinginog.nl/dvd.htm.

Tentoonstellingen

Expositie *Wie kan ik nog vertrouwen?*
Homoseksueel in nazi Duitsland en bezet Nederland, in het Verzetsmuseum Amsterdam. Van 21 september tot en met 14 januari 2007.

De expositie is gewijd aan vervolging en verzet van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen onder de nazi's en de Duitse bezetting.

De tentoonstelling is gebaseerd op recent onderzoek en schetst aan de hand van individuele lotgevallen en uniek beeldmateriaal een beklemmend beeld van het politieke en maatschappelijke klimaat waarin deze mannen en vrouwen zich staande probeerden te houden. In interviews vertellen zij hoe ze die tijd hebben beleefd en wat hen is overkomen. Zoals Frieda Belinfante die als man verkleed aan het verzet deelneemt en aan de Gestapo ontsnapt. Ook plaatst de expositie vraagtekens bij de tegenwoordige tijd: kunnen homoseksuele mannen en vrouwen blijven vertrouwen op de recent veroverde positie en rechtsbescherming.

Wie kan ik nog vertrouwen? is voor publiek geopend van 22 september 2006 t/m 14 januari 2007.

Inhoud expositie:

In de tentoonstelling zijn intieme foto's en brieven te zien, die lang angstvallig verborgen bleven. Bijvoorbeeld van Frans Toethuis en zijn joodse vriend, die werd opgepakt en vermoord en waarvan niemand meer de naam kent. Verslagen en getuigenissen uit politiearchieven geven een beeld van de homovijandige samenleving, waarin burens en soms zelfs familieleden aangifte deden van iemands homoseksualiteit. Dit gebeurde ook na de oorlog. Karl Gorath overleefde de kampen, maar werd twee jaar na de bevrijding opnieuw in Duitsland veroordeeld op grond van dezelfde wet en door dezelfde rechter die hem in de nazitijd naar het kamp had gestuurd.

Randprogrammering

Ter gelegenheid van de expositie biedt stichting IHLIA in het Verzetsmuseum Amsterdam en in filmtheater Rialto in Amsterdam dit najaar een uitgebreid 'roze' filmprogramma. Voor meer informatie hierover zie www.verzetsmuseum.org of www.rialto.nl

Samenstelling en initiatief

De tentoonstelling is samengesteld door dr. Klaus Müller, museumconsulent en onder meer werkzaam voor het U.S. Holocaust Memorial Museum in Washington. De tentoonstelling is een productie van het Internationaal Homo/Lesbisch Informatiecentrum en Archief (IHLIA) en kon worden gerealiseerd dankzij de Rechtsherstelgelden Homoseksuelen WOII van het Ministerie van VWS.

Voor meer informatie over het Verzetsmuseum Amsterdam, bezoek de website www.verzetsmuseum.org.

Willeke Colenbrander

Jong en ziek tijdens WOII én de hedendaagse gevolgen

Dubbellezing i.s.m. NIOD en AMC in Verzetsmuseum

*In het kader van de NIOD-lezingenreeks waarin nieuwe visies op de Tweede Wereldoorlog naar voren worden gebracht, spreken historicus Ralf Futselaar en AMC-arts-onderzoeker Rebecca Painter op dinsdag 12 december vanaf 19.30 uur in het Verzetsmuseum Amsterdam onder de titel **Jong en ziek tijdens WOII én de hedendaagse gevolgen**.*

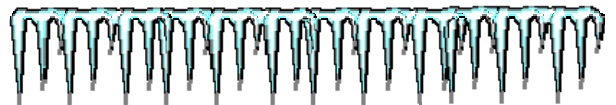
De Duitse bezetting van Nederland had een grote invloed op de gezondheid en de gezondheidszorg in Nederland. Deze invloed was zeker niet in alle opzichten negatief; de uitbreiding van consultatiebureaus, een verbeterd stelsel van de ziektekostenverzekering, en het 'magerder' dieet hadden een positieve invloed. Toch overheersen, weinig verrassend, de negatieve effecten. Het deporteren van Joodse artsen en verpleegkundigen, de deplorabele situatie in kampen en gevangenis, maar ook de snel om zich heen grijpende infectieziekten eisten hun tol. De problemen culmineerden in de Hongerwinter; een humanitaire ramp die in korte tijd duizenden levens kostte. Een langlopend onderzoek van het Academisch Medisch Centrum heeft laten

zien dat de generatie mensen die zich op het moment dat de Hongerwinter plaatsvond 'veilig' in de buik van hun moeder bevond, vaker hart-en vaatziekten, suikerziekte en borstkanker krijgt. Arts-onderzoeker Rebecca Painter vertelt hoe dit fenomeen in elkaar zit, en hoe de bevindingen ook van betekenis zijn voor de aanstaande moeder van vandaag.

Drs. Ralf Futselaar werkte vanaf 2001 als medewerker bij het NIOD aan een proefschrift over de economische gevolgen van de Duitse bezetting van Nederland en Denemarken. Het verschijnt begin 2007. Dr. Rebecca Painter is de auteur van het proefschrift met de pakkende titel *The pathophysiology of cardiovascular disease after prenatal exposure to maternal undernutrition during the Dutch famine*. Na afloop van de dubbellezing is er gelegenheid tot discussie onder leiding van Liesbeth van der Horst, directeur van het Verzetsmuseum.

Dinsdag 19 december vindt de laatste NIOD-lezing van 2006 plaats in het Verzetsmuseum: **drs. David Barnouw** spreekt over **Het succes van Anne Frank**. Voor beide data geldt:

Locatie Verzetsmuseum Amsterdam, Plantage Kerklaan 61 Aanvang 19.30 uur Entree 7,50 euro p/p; 5,50 euro voor studenten, CJP-houders en Vriendenpas NIOD Reserveren aanbevolen, tel 020 620 25 35 of e-mail: info@verzetsmuseum.org

Winternachten Internationaal Literatuur-festival. Tel: 070 365 02 22
website: www.winternachten.nl

INTERNATIONAAL LITERAATUUR FESTIVAL DEN HAAG - THE HAGUE INTERNATIONAL LITERATURE FESTIVAL

- Van Indië tot Indonesië
- Stadsgezichten
- Dekolonisatie op locatie
- Van Javasche Bank tot Bank Indonesia
- Financiële perkara's
- Wie is de baas?

- Macht en geweld
- Portretten
- Art deko(lonisatie)

Van Indië tot Indonesië

Wat is dekolonisatie? Het is vertrek, geleidelijk weliswaar, van de oude koloniale macht. Is het ook een aankomst? De dekolonisatie van Indonesië zit vol vragen en onzekerheden. Op verzoek van het Ministerie van WVS heeft het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) het onderzoeksprogramma 'Van Indië tot Indonesië' ontwikkeld en uitgevoerd. Dit onderzoek naar het Indië en Indonesië van 1930 tot 1960 is een speurtocht naar het onbekende geworden. De vondsten van deze speurtocht worden op donderdag 11 januari van 10.00 tot 17.00 uur door de onderzoekers gepresenteerd in Winternachten.

Toegangskarten kosten € 30,-- (Uitpas € 28,50; CJP/studentenkaart/ Ooievaarspas € 20,--), inclusief lunch, koffie of thee en de bundel. Van Indië tot Indonesië, waarin de onderzoekers hun belangrijkste bevindingen presenteren. Karten kunnen gekocht worden in Theater aan het Spui, Den Haag, Tel: 070 346 52 72.

Stadsgezichten

De machtsverschuivingen in de lange periode van dekolonisatie vertaalden zich ook in het straatbeeld en het stadslandschap. Gebouwen kregen andere functies, huizen en grond wisselden van eigenaar. Welke rol hebben de overheden hierbij gespeeld? Antropoloog Freek Colombijn richtte zich op grondbezit en huisvesting; o.l.v. historicus Bambang Purwanto brachten Indonesische onderzoekers het veranderende beeld van grote Indonesische steden in kaart.

Dekolonisatie op locatie

Geschiedschrijving in het huidige Indonesië verschilt wezenlijk van die van de vorige generatie, ten tijde van president Suharto's Nieuwe Orde. Een nieuwe lichter jonge, gedreven historici kijkt met frisse blik naar haar eigen geschiedenis. Historicus Muhamad Hisyam staat stil bij de

vernieuwende kanten van het onderzoek en trekt conclusies over de veranderende geschiedschrijving in Indonesië.

Van Javasche Bank tot Bank Indonesia

Het Nederlandsch-Indisch wingewest bracht een bloeiend bedrijfsleven voort waar grote Nederlandse bedrijven de boventoon voerden. Toen Soekarno in 1945 de Republiek Indonesië uitriep, leek het erop dat ervoor de Nederlandse bedrijven geen toekomst meer was op Indonesische bodem. Indonesië was echter nog niet klaar om op economisch gebied de fakkel van Nederland over te nemen. Pas in 1958, na de abrupte overname van Nederlandse bedrijven door Indonesische vakbondsleden, lukte het Indonesië deze koloniale erfenis van zich af te schudden. Met historicus Thomas Lindblad.

Financiële perkara's

Historici Hans Meijer en Peter Keppy vertellen over hun onderzoek naar de bestuurlijke besluiten over achterstallige ambtenarensalarissen, materiële oorlogsschade en rechtsherstel. Over de worsteling van de Nederlandse overheid en de Indische Nederlanders met de financiële erfenissen van de oorlog in Nederlands-Indië. Is de Nederlandse overheid in gebreke gebleven?

Wie is de baas?

Langs de spoorwegen en in de havens en de mijnen werkten de Indonesische arbeiders in dienst van de Nederlandse overheerser of de lokale inheemse elite. Hoe hebben deze arbeiders, maar ook de huishoudsters en betjakkrijders, de overgang van het koloniale bewind naar de eenheidsstaat ervaren? Hoe hebben ras, gender, sociale klasse, lokale omstandigheden, en machtswisselingen deze ervaringen bepaald? Met onderzoeker en coördinator Ratna Saptari.

Macht en geweld

Noch 'de bevrijding' door de Japanners, noch de onafhankelijkheid bracht de Indonesiërs de gehoopte rust. Nieuw geweld vlamde op: misdaad of politiek geweld? Een onderzoek van de Australische historicus Robert Cribb naar de relaties tussen geweld en politiek in een snel veranderende maatschappij.

Portretten

De presentaties worden afgewisseld met compilaties van oude filmfragmenten, samengesteld door Gerard Nijssen en Erik Willems, en nieuwe filmportretten van Nederlands sprekende Indonesiërs, gemaakt door Martin van den Oever en Petra Timmer.

Art deko(lonisatie)

Op donderdagavond 11 januari is vanaf 20.00 uur in Theater aan het Spui Art Deko(lonisatie) - van Batavia tot Jakarta, een afwisselend programma op drie podia met poëzie, muziek en film over de wording van Indonesië. Een passe-partout voor zowel Van Indië tot Indonesië als Art Deko(lonisatie) is € 40,--
uitgave: Winternachten, Postbus 63410, 2502 JK Den Haag, Nederland, +31 70 3650222 - fax +31 70 4274477. www.winternachten.nl
E-mail: willeke@winternachten.nl
veronique@winternachten.nl

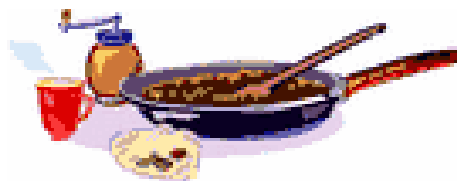
Liefde

*liefde is soms eindeloos
wachten op geluk
liefde is soms tijdeloos
genieten van je rust*

*liefde geeft soms terug
wat je eerder gaf
liefde maakt belangeloos
als je intens voelt*

dat je er toe doet

Francis

In NRC begin januari 2006 las ik het Hollands Dagboek van een Amsterdamse antiquair tegen daarin werd een gerecht genoemd waar ik nog nooit van gehoord had Zwartzuur. Het schijnt een typisch Indisch oudejaarsrecept of nieuwjaarsrecept te zijn. Bij het zoeken naar het recept kwam ik ook een boek tegen dat deze titel heeft.

Nieuwjaarsrecept

Zwartzuur van rundvlees (ribeye)

voor 2 personen

300 g ribeye aan één (mooi plat) stuk
(becel)olie
2 sjalotten
2 tl nootmuskaat
zout naar smaak
5 kruidnagels
5 zwarte peperkorrels
1 stukje pijpkaneeel
3 eetl ketjap manis
1 dl rode wijn
1 eetl tamarinde of azijn

wrijf het vlees in met zout en nootmuskaat. snipper de sjalotten. bak het vlees met de sjalotten in wat hete olie in een hapjespan goudbruin in 10 min. voeg dan 1 dl rode wijn toe, het pijpje kaneeel, de kruidnagels en de peperkorrels. laat alles een halfuur zachtjes stoven (deksel op de pan), voeg daarna de ketjap en tamarinde/azijn toe en laat het gerecht nog een kwartiertje stoven. neem het vlees uit de pan en snij het in lange repen. zeef de saus. doe alles terug in de pan en laat het gerecht nog een halfuurtje stoven tot het vlees bijna uit elkaar valt.

lekker met rijst en roedjak manis en/of komkommersla; roedjak manis 3 zachtzure appels, geschild, in schijfjes •1 mango,

geschild, in blokjes

•4 schijven ananas •1 eetl ketjap manis •3 eetl mangochutney

•ketjap en chutney verwarmen. •vruchten erdoor mengen en tot kookpunt verwarmen • de roedjak in de koelkast laten afkoelen.

komkommersla (met zout en rode/gele paprika en beetje rode sambal)

Slamat Makan

Chilipeper

 Chili pepers

Chilipeper, ook wel *spaanse peper* of *rode peper*, is afkomstig van planten van het geslacht *Capsicum* (familie Solanaceën, nachtschadefamilie, waar ook de [aardappel](#) en de [tomaat](#) toe behoren) en de vruchten daarvan. Ook [cayennepeper](#) behoort hiertoe. De stof die ze bevatten die verantwoordelijk is voor de hete smaak is [capsaïcine](#). Ze zijn naast de gewone [korrelpeper](#), die een andere 'hete' stof, namelijk [piperine](#) bevat, en die ook wat aromatischer is, de belangrijkste [specerij](#) om gerechten heet te laten smaken.

Afkomst

Chilipeper komt oorspronkelijk uit [Zuid-Amerika](#). Beide soorten peper hebben gemeen dat ze direct de warmtezintuigen in de mond prikkelen (dus niet de [smaakzin](#)) en daardoor het idee geven dat het gerecht te heet is zodat de smaak vaak als 'heet' wordt omschreven.

Rode pepers zijn als onrijpe vorm groen en worden vaak ook in die toestand gegeten, net als rode [paprika](#) de rijpe versie van de groene

paprika is. De rode paprika is overigens botanisch gezien ook gewoon een peper, maar een heel milde. Er zijn inmiddels ook andere kleurvarianten zoals geel, wit en oranje. Omdat groene pepers langer houdbaar zijn, zijn er planten gekweekt waarbij de groene variant al eetbaar is; gele en oranje varianten zijn gekweekt om meer variatie te hebben.

Soorten en kenmerken

De oorspronkelijke groene (=onrijpe) of rode pepers worden in vele varianten van kleur, vorm, grootte en scherpte gekweekt en gegeten, van de zoete Nederlandse rode, groene, gele, of witte [paprika](#) tot de habaneropeper die 300.000 keer verdund kan worden voor hij niet meer als scherp te proeven is. De meest gekweekte soorten:

- [Capsicum annuum](#) — de meeste gewone soorten, bv jalapeño, [paprika](#), Spaanse peper
- [Capsicum baccatum](#) — de besachtige Zuid-Amerikaanse chilipepers, aji
- [Capsicum chinense](#) — waaronder de extreem hete habanero en madame Jeanette
- [Capsicum frutescens](#) — struikpepers waar onder andere de tabascosaus van wordt gemaakt
- [Capsicum pubescens](#) — waaronder de Zuid-Amerikaanse rocotopepers.

Rode pepers worden wereldwijd gekweekt in alle landen waar ze willen groeien. Interessant is dat de Indiase en Thaise keuken, die er zoveel gebruik van maken dat ze voor veel Nederlanders synoniem zijn met 'heet' voedsel, deze peper pas na de introductie ervan door westerlingen hebben leren kennen.

Keukengebruik

Met behoedzaamheid! Meekoken in gerechten als chili con carne, indische curries, en dergelijke. Spaanse peper moet men leren eten en is aan kinderen in het algemeen niet besteed. Het pikantste deel zijn de zaadlijsten (de witte randen waaraan de zaden vast zitten met het rode vruchtvlees). De waargenomen scherpte van een rode-

pepergerecht neemt na enkele happen nog toe, eenmaal een klein hapje proeven geeft geen goed beeld. Heeft men zich vergaloppeerd, dan is melk, een hapje witte rijst of brood een goed middel om de smaak vrij snel te dempen. [Bier](#) is niet ideaal voor dit doel (maar wel lekker bij veel gerechten).

Vermalen rode pepers, gemengd met zout en soms azijn worden als [sambal](#) verkocht. Gedroogd rode-peperpoeder wordt ook onder de naam **cayennepeper** verkocht. Overigens bestaan er ook rode [peperkorrels](#), maar die worden niet aangeduid als rode peper.

Andere bekende rode peperproducten: [tabascosaus](#), [harissa](#) en Chilipoeder.

Effecten van peper

Het eten van zeer scherpe gerechten is in zekere mate verslavend als men er eenmaal aan gewend is. De capsäicine stimuleert de warmtezintuigen in de mond en wekt zo de indruk van hitte. In respons hierop worden in de hersenen [endorfinen](#) afgescheiden om de pijn van deze vermeende 'brandwond' minder te voelen. Endorfinen zijn de lichaamseigen stoffen die op dezelfde [receptor](#) gaan zitten als [morfine](#). Dit geeft de gebruiker een plezierig en behaaglijk gevoel.

Op de huid wordt peper toegepast in *capsicumcreme* die een warmtegevoel en een versterkte doorbloeding geeft en bij gewrichtspijnen wordt toegepast.

Het eten van rode pepers zou helpen tegen verkoudheid (niet waar).

Sterkte

De sterkte van rode peper kan erg verschillen van soort tot soort en zelfs van peper tot peper binnen een soort. Een fout die vaak gemaakt wordt in de keuken is om het uiteinde van de peper even te proeven om de sterkte te beoordelen, maar het uiteinde kan veel milder zijn dan de rest mede omdat er geen pitjes en [zaadlijsten](#) in zitten die meestal extra scherp zijn.

Mensen die wel eens scherpe [Spaanse pepers](#) hebben gesneden en daarna hun ogen of lippen hebben aangeraakt weten hoe onaangenaam dat gevoel is. Verder kan men soms tijdens de stoelgang nog een tweede keer van een scherpe pepermaaltijd 'genieten'. Aangezien peper in de mond slechts de indruk wekt dat deze in brand staat en er verder in het [maagdarmkanaal](#) niet veel temperatuurzenuwen voorkomen zou het eten van grotere hoeveelheden peper lichamelijk geen problemen moeten opleveren. Overigens went men snel aan het eten van peper en is het vooral in tropische en subtropische streken erg populair (naar verluidt omdat het het [zweten](#) bevordert, of ook wel omdat het goed zou zijn tegen parasitaire worminfecties).

Erg scherpe pepersoorten zijn de gele [Madame Jeanette](#) uit [Suriname](#) en de [Jalapeño](#) peper uit [Mexico](#). Kleine gedroogde rode of groene pepertjes (van zo'n 1.5 cm), in Indonesië [rawit](#) genoemd, kunnen ook heel heet zijn.

De [Scovilleschaal](#), ontwikkeld door [Wilbur Scoville](#) in [1912](#), meet de heetheid van een peper. Oorspronkelijk door smaaktests waarbij gekeken werd hoever men een gemalen peper moest verdunnen voor hij niet meer als scherp werd waargenomen, tegenwoordig door de concentratie van capsäicine te meten. Een gerecht wordt al als pittig ervaren rond de 500-1000 Scoville-eenheden, jalapeño's variëren tussen de 3000 en 6000, en habanero-pepers kunnen soms wel een heetheid van 300.000 eenheden bereiken. De capsäicine die de peper scherp maakt zit vooral in de **ribben** van de vrucht (de inwendige [zaadlijsten](#)), en in de [zaden](#).

Trivia

- [Peperspray](#) wordt van heel scherpe pepers gemaakt en dient in het gezicht van de tegenstander gespoten te worden waarna die persoon zo'n ontzettend brandend gevoel in vooral zijn ogen krijgt dat hij onmiddellijk afziet van het kwaad dat hij oorspronkelijk in de zin had en

onmiddellijk op zoek gaat naar een emmer water (of beter dus: melk...)

- Het insmeren van de geslachtsdelen met peper schijnt een methode te zijn geweest die de Nederlanders gebruikten in de koloniale tijd om inlandse bedienden te straffen wanneer zij niet hard genoeg werkten.

Queeste

Levenspad

Welk pad wil ik bewandelen?
Welk pad brengt mij dichterbij?
Dichterbij bij mij?

Welk pad wil ik bewandelen?
Welk pad laat mij genieten?
Meer genieten van mij?

Hoe zal ik erop lopen?
Dat pad dat ik zal kiezen
Mijn keuze voor het leven?

Pad

Kronkelend
Rechtdoor

Met kiezels
Bemost

Door het bos
Langs het strand

In regen
Of zon

Door storm
Of sneeuw

Mijn pad

Sluit je ogen en kijk

Ik ben zoals ik ben
Mijn steun en toeverlaat
En kies mijn eigen pad

Doe je ogen open en luister

Stap ik in de wind
Met opgeheven hoofd

Mijn ogen
Dwalen over zonbedekte strand

Mijn voeten
Stappen door schuingeslagen regen

Zo is mijn levenspad

Op gemaakte tekst van Zuzana Dijkhuizen
21 oktober 2006

Francis van Kelegom
Groningen 22 oktober 2006

De redactie van INOG Nieuws wenst u allen een
sfeervol en vredig kerstfeest toe

en een fantastisch 2007 waarin veel van uw wensen
in vervulling mogen gaan!

INHOUD

	pagina
Geachte donateurs, Aleid	01
Beste donateurs, Coby	
Feest van het dieptepunt, Janos Pilinsky	02
Verwachtingen, Margaret Mitchell	03
Thuiskomst, Cynthia Coenraad	
Reacties zomernummer Inognieuws	
Parentificatie, Kirstin Brantegem	06
Levensverhalen in boekvorm	12
Adriaan van Dis Herdenking Indisch Monument	14
Nieuwe CeeDee's	17
Nieuwe boeken	19
Tentoonstellingen	
Programma Winternachten	20
Liefde, Francis	22
Nieuwjaarsrecept Zwartzuur	
Oorsprong Chilipeper	23
Queeste: Levenspad, Zuzana Dijkhuizen	25
Pad	
Mijn pad	
Nieuwjaarswens Redactie	

Stichting Belangenbehartiging INOG Indische NaOorlogse Generatie

Hoe kunt u ons bereiken: www.stichtinginog.nl

Via telefoon: **06-24147087**;

Via de fax: **020-6635205**

Via email: [info @ stichtinginog.nl](mailto:info@stichtinginog.nl);

Via de post: **Elegastburg 34, 2907 CD Capelle
aan den IJssel**

Donateur worden

Uiteraard kunnen wij de werkzaamheden van de stichting niet verrichten zonder hulp van u, donateurs. Het donateurschap is vastgesteld op €23,- per jaar (meer mag natuurlijk ook). U kunt zich opgeven als donateur door overmaking van het bedrag op gironummer 4293385 t.n.v. Stichting Belangenbehartiging INOG p/a Hendrik Tollensstraat 194, 2624 BLte Delft. Vermeldt u ook graag uw adres en uw geboortedatum. Het is ook mogelijk om de stichting te machtigen om jaarlijks het bedrag van €23,- van uw rekening af te schrijven. Erg handig als u het steeds vergeet. En ook net zo makkelijk om de machtiging weer op te zeggen! Indien u wenst, sturen wij u graag informatie toe.

Tot 13 januari 2007

Stichting De Brug houdt op 14 januari haar traditionele nieuwjaars receptie waar u natuurlijk ook van harte welkom bent vanaf 14.00 uur.

